

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного факультету
Олефіренко Т.О.
(підпис)
«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«Педагогічна психологія»

освітнього рівня бакалавр
(назва освітнього рівня)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 053 Психологія
(код і назва спеціальності)

ОПП Практична психологія

ОПП Психологія розвитку особистості

Шифр за навчальним планом ПП14

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Педагогічна психологія», затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова.

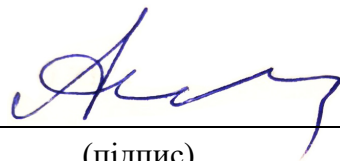
Розробники програми: Митник О.Я., д-р. пед. наук, професор

Матвієнко І.А., ст. викладач кафедри

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології

«30» серпня 2022 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри

(підпис)

Митник О.Я.

I. Опис дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 6	Методи навчання: Методи інтерактивного навчання. Пояснювально-ілюстративні методи. Розв'язування психологічних завдань. Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, ведення психологічних тематичних словників, написання рефератів і доповідей. Використання прийомів щодо проблемного викладення матеріалу: формулювання пізнавальної задачі, порівняння різних точок зору та різних підходів. Форми поточного контролю: - усні відповіді на практичних та семінарських заняттях; - тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; - усний захист рефератів на семінарських, практичних заняттях. - творчі завдання. - модульний контроль	
Спеціальність 053 Психологія («Практична психологія»; «Психологія розвитку особистості»)	Загальна кількість годин – 180 год.		
Освітній рівень бакалавр	<i>Денна</i>		<i>Заочна</i>
	Лекції:		
Нормативна	20		
	Семінарські заняття:		
	14		
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-й	32		
Семестр IV	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 3 - самостійна робота: 3	114		
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	44/46		

Предметом вивчення педагогічної психології є факти, механізми, закономірності освоєння соціокультурного досвіду людиною і викликані цим процесом освоєння зміни в рівні інтелектуального та особистісного розвитку людини (дитини) як суб'єкта навчальної діяльності, яку організує і керованої педагогом у різних умовах освітнього процесу. Зокрема, педагогічна психологія «вивчає закономірності оволодіння знаннями, вміннями і навичками, досліджує індивідуальні відмінності в цих процесах, вивчає закономірності формування у школярів активного самостійного творчого мислення, ті зміни в психіці, які відбуваються під впливом навчання і виховання», тобто формування психічних новоутворень.

Міждисциплінарні зв'язки. Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з курсів «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія з практиком», «Психологія розвитку та вікова психологія», «Соціальна психологія».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення майбутніх практичних психологів теоретичними знаннями з основ педагогічної психології, зокрема: озброєння студентів знаннями психологічних закономірностей навчання і виховання, особливостей педагогічної діяльності, а також здійснення практичної підготовки студентів для роботи з різними суб'єктами навчально-виховного процесу.

Основними завданнями вивчення дисципліни є

- ознайомити студентів з основними поняттями, принципами, концепціями педагогічної психології;
- розкрити психологічні закономірності процесів навчання і самонавчання, виховання і самовиховання;
- проаналізувати особливості педагогічної діяльності й особистості вчителя, як організатора навчально-виховного процесу;
- виробити у студентів ряд умінь та навичок застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Результати навчання	Компетентності
<p>ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання</p> <p>ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПРН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.</p>	<p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту</p> <p>ФК15. Здатність організувати власну діяльність і конструктивну взаємодію між психологом та клієнтами та останніх між собою, управляти дискусією.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма)					Кількість годин (заочна форма)				
		Аудиторні	Лекції	Семинарські	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семинарські	СРС
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади педагогічної психології як науки											
1.	Тема 1. Педагогічна психологія як наука, історія її становлення		2	1		10					
2.	Тема 2. Методи дослідження у педагогічній психології		2	1	6	10					
Змістовий модуль 2. Психологія учіння, навчання та виховання											
3.	Тема 1. Учіння як процес і як діяльність. Вміння самостійно вчитися як інтегративна якість особистості		4	2	4	15					
4.	Тема 2. Психологія навчання		2	2	4	15					
5.	Тема 3. Психологія виховання. Психологічні особливості виховного впливу на дитину		2	2	4	15					
Змістовий модуль 3. Психологія педагога та педагогічної діяльності											
6.	Тема 1. Психологічна характеристика педагогічної діяльності		2	2	4	12					
7.	Тема 2. Педагогічна та комунікативна культура вчителя		2	2	4	15					
8.	Основи професійно – педагогічного самовдосконалення		2	1	6	12					
9.	Складові іміджу сучасного закладу освіти		2	1		10					
Разом:		66	20	14	32	114					

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
	<p>Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади педагогічної психології як науки</p> <p><i>Тема 1. Педагогічна психологія як наука, історія її становлення</i></p> <p>Предмет, завдання, структура педагогічної психології. Історія становлення педагогічної психології та сучасний стан її розвитку. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Понятійно-категоріальний апарат педагогічної психології.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид.-К.:Каравела, 2007. 2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. / Выготский Л.С. – М.: Педагогика, 1991. 3. Зимняя И.А. Педагогическая психология / Зимняя И.А. – М.: Логос, 2001. 4. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. М. Лисянська ; М-во освіти і науки України. - 2-ге вид. - Київ : Каравела, 2016 <p><i>Тема 2. Методи дослідження у педагогічній психології</i></p> <p>Класифікація основних методів дослідження. Організаційні методи психолого-педагогічного дослідження. Емпіричні методи у педагогічній психології. Методи обробки та інтерпретації даних епічного дослідження у педагогічній психології. Класифікація методів дослідження в залежності від завдань педагогічного дослідження.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид.-К.:Каравела, 2007. 2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник – К.:Либідь, 2005. 3. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: практикум / Т.М. Лисянська. – К.: Каравела, 2009. – 224 с. 	12	
	<p>Змістовий модуль 2. Психологія учіння, навчання та виховання</p> <p><i>Тема 1. Учіння як процес і як діяльність. Вміння самостійно вчитися як інтегративна якість особистості.</i></p> <p>Психологічні особливості та загальні закономірності процесу учіння. Поняття «научіння». Учіння як процес і як діяльність. Поняття «учбова діяльність». Психологічні особливості процесу засвоєння знань, умінь і навичок. Теорії учіння. Структурні компоненти учіння та учбової діяльності.</p> <p>Навчальність як характеристика суб'єкту учбової діяльності. Віковий та індивідуальний підхід в учінні. Самостійна робота як вища форма учбової діяльності. Показники вміння вчитися. Характеристика психологічних причин успішності та неуспішності в учінні. Засоби активації навчальної діяльності школярів у вирішенні психолого-педагогічних причин неуспішності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жарова, Л. В. Управление самостоятельной деятельностью учащихся: учебное пособие / Л. В. Жарова ; Министерство просвещения РСФСР. - Ленинград : [б. и.], 1982. - 73 с. 2. Кондратенко Л. Знову двійка: шкільна неуспішність як психологічне явище / Л. Кондратенко. - Київ : Редакції загальнопедагогічних газет, 2012. - 120 с. 3. Максименко С. Д. Психологія учіння людини: генетико-моделюючий підхід: Монографія / С. Д. Максименко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. - Київ : Слово, 2013. 4. Рувинский Л.И. Психология самовоспитания./ Рувинский Л.И., Соловьёв А.Е. – М., 1982. 5. Скрипченко, О В. Методичні матеріали комплексного вивчення тем "Дидактика," "Навчання" і "Учіння," побудованого на основі системного підходу до діяльності у курсах психології і педагогіки: на допомогу студентам педагогічних інститутів : на допомогу студентам педагогічних інститутів / О. В. Скрипченко, Л. О. Скрипченко. - Київ : Київський державний педагогічний інститут ім. О. М. Горького, 1990. - 142 6. Ярослав Н. С. Психологія учбової діяльності : Практикум / Н.С. Ярослав ; Ніжинський держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : [б. и.], 2004. - 33 с. <p><i>Тема 2. Психологія навчання</i></p>	26	

	<p>Поняття «навчання». Психологічні механізми та форми навчання. Теорії навчання. Психологічні основи змісту навчання. Психологічні особливості контролю у навчальній діяльності. Психологічний аналіз уроку. Психологія педагогічного оцінювання. Працездатність та втомлюваність у навчальній діяльності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Просвіта, 2001 (2005). 2. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) [Електронний ресурс] : навчальний посібник 2-ге видання / В. П. Кутішенко. - Електрон. текстові дан. - Київ : Центр учбової літератури, 2010. - 128 с. 3. Немов Р.С. Психология. Кн.2. Психология образования./ Немов Р.С. – Москва: Владос, 2000 (1995, 1998). 4. Педагогическая психология: Хрестоматия / Составители: Карандашев В.Н., Носова Н.В., Щепелина О.Н. – СПб.: Питер, 2006. 5. Скрипченко О. В. Психолого-педагогічні основи навчання : навчальний посібник для викладачів психології і педагогіки, аспірантів, студентів педагогічних та курсантів військових навчальних закладів. Т. 1 / О. В. Скрипченко, О. С. Падалка, Л. О. Скрипченко ; М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова. - 3-тє вид., доп. та перероб. - Київ : Український центр духовної культури, 2008. - 420 с. 6. Соціальна педагогіка : підручник для студентів вищих навчальних закладів / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; Ред. А. Й. Капська. - 4-те вид., перероб. і доп. - Електронні текстові дан. - Київ : Центр учбової літератури, 2009. - 488 <p><i>Тема 3. Психологія виховання. Психологічні особливості виховного впливу на дитину</i></p> <p>Виховання як процес формування цілісної особистості. Предмет, завдання та принципи психології виховання. Теорії виховання. Формування гуманної особистості як мета виховання. Психологічний аналіз вчинку у психології виховання. Критерії та показники вихованості.</p> <p>Характеристика виховних впливів у формуванні моральних якостей особистості. Основні принципи організації виховного впливу. Психологічні умови ефективності методів виховання. Психологічні особливості виховання дітей з асоціальною поведінкою. Перевиховання: суть, функції, етапи, принципи. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вершовский С. Г. Личность, семья, школа (проблемы социализации учащихся). / С. Г. Вершовский, И. Димура, Н. В. Зубрицкая – СПб.: Речь, 1996. – 220с. 2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Просвіта, 2001 (2005). 3. Выготский Л.С. Диагностика развития и педологическая клиника трудного детства / Выготский Л.С. // Собр. соч. в 6-и тт. – М.,1983. – Т.5. 4. Галузинский В.М. Индивидуальный подход в воспитании учащихся. / В.М. Галузинский. – К.: Рад. школа, 1982. 5. Лишин О.В. Педагогическая психология воспитания. / О.В. Лишин. – М., 1997. 6. Мандель Б. Педагогическая психология: ответы на трудные вопросы / Б.Мандель - М.: Феникс, 2007. 		
	<p>Змістовий модуль 3. Психологія педагога та педагогічної діяльності</p> <p><i>Тема 1. Психологічна характеристика педагогічної діяльності</i></p> <p>Загальна характеристика педагогічної діяльності. Готовність до педагогічної діяльності, її структурні компоненти. Механізми формування готовності до професійної діяльності. Індивідуальний стиль діяльності педагога. Професійні деформації у професійній діяльності педагога. Синдром професійного вигорання, чинники його розвитку та шляхи попередження, подолання.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Богдан Ж. Б. Теоретико-методологічний аналіз стилю педагогічної діяльності / Ж. Б. Богдан // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. — 2009. — № 1. — С. 62–68. 2. Гуревич К.М. Индивидуально-психологические особенности школьников./ Гуревич К.М. – М.,1988. 3. Зміст і сутність педагогічної діяльності : навч. посіб. / [О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Пазиніч та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний ін-т». — Х. : НТУ «ХПИ», 2007. — 228 с. 4. Митина Л. М. Интеллектуальная гибкость учителя: психологическое содержание, диагностика, коррекция : учеб. пособие / Л. М. Митина, Н. С. 	28	

Ефимова. — М. : Флінта, 2003. — 144 с. 21.

5. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. / В. А. Семиченко. — К. : Вища школа, 2004. — 335 с.
6. Толочек В. А. Стили профессиональной деятельности / В. А. Толочек — М. : Смысл, 2000. — 199 с.

Тема 2. Педагогічна та комунікативна культура вчителя

Поняття педагогічна та комунікативна культура вчителя. Специфіка педагогічного спілкування. Стилї спілкування та моделі негативної комунікативної взаємодії системи «вчитель-учень». Бар'єри педагогічного спілкування та шляхи їх подолання.

Рекомендовані інформаційні джерела:

7. Годовникова Л. Сотрудничество учителя и психолога: преодоление школьной тревожности у учащихся группы риска / Л. Годовникова // Начальная школа. — 2004. - № 12. — С. 57 — 60.
8. Психология педагогического взаимодействия. Учеб. пособие / Под ред. Я.Л.Коломинского. — СПб: Речь, 2007. — 240 с.
9. Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся / Под ред. А.А.Богдалева, В.Я. Ляудис. — М., 1980.
10. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, УДПУ ім. М.П. Драгоманова ; [відп. ред. Н. В. Гузій]. - Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. - 319 с.
11. Щербина Д. В.. Невербальна культура педагога : методичні рекомендації до проведення лабораторних занять з курсу "Основи педагогічної творчості та майстерності" / Д. В. Щербина ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. - 59 с.

Тема 3. Основи професійно – педагогічного самовдосконалення.

Поняття педагогічна та комунікативна культура вчителя. Специфіка педагогічного спілкування. Стилї спілкування та моделі негативної комунікативної взаємодії системи «вчитель-учень». Бар'єри педагогічного спілкування та шляхи їх подолання.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. — К.:Каравела, 2006. - 344с.
2. Возрастная и педагогическая психология: Учеб.пособие для студентов пед. ин-тов. / Под ред. А.В.Петровского . — М.: Просвещение, 1973.
3. Гурова Е.В.Психология развития и возрастная психология: Тесты: Учеб. пособие.-М.: Аспект Пресс, 2005. — 174 с.
4. Ительсон Л.Б. Лекции по современным проблемам психологии обучения. — Владимир, 1972.
5. Мартиненко С. М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи (навчально-методичний посібник) / С. М. Мартиненко // К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. — 264 с
6. Митник О.Я., Шпак В.І. Народження нестандартного уроку. — К., 1995. — 54 с.
7. Митник О.Я. Складові іміджу сучасного закладу освіти / О.Я. Митник //Почат. шк. — 2000. — № 7. — С. 51 — 54.
8. Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности // Вопр. психологии. — 1982. — №4.
9. Матюшкин А.М. Теоретические вопросы проблемного обучения // Хрестоматия по психологии. — М.: Просвещение, 1987.
10. Якиманская И.С. Знание и мышление школьника. — М., 1985.

Тема 4. Складові іміджу сучасного закладу освіти

Поняття педагогічна та комунікативна культура вчителя. Специфіка педагогічного спілкування. Стилї спілкування та моделі негативної комунікативної взаємодії системи «вчитель-учень». Бар'єри педагогічного спілкування та шляхи їх подолання.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Митник О.Я. Складові іміджу сучасного закладу освіти / О.Я. Митник //Почат. шк. — 2000. — № 7. — С. 51 — 54.
2. Митник О.Я. Психологія навчання як цілісного творчого процесу / О.Я. Митник // Відкритий урок — 2005. — № 23—24. — С. 34 — 36.
3. Митник О.Я. Як навчити дитину мистецтва мислення / Олександр Якович Митник. — К.: Початкова школа, 2006. — 104 с.
4. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. — М.: Просвещение, 1987

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Теми семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Педагогічна психологія як наука, її методи

1. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки.
2. Структура педагогічної психології.
3. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.
4. Особливості використання методів у педагогічній психології.
5. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.
6. Проблеми сучасної педагогічної психології.

Рекомендована література:

1. Бочелюк В.Й. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. / Бочелюк В.Й., Зарицка В.В. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 248 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Просвіта, 2001 (2005).
3. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник./ Власова О.І. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
4. Возрастная и педагогическая психология. Тексты / М.: Изд-во МГУ, 1992.

Семінарське заняття № 2

Проблеми психічного розвитку особистості в умовах навчання і виховання.

1. Єдність педагогічної та вікової психології.
2. Поняття «розвиток» у педагогічній психології.
3. Особливості психічного розвитку особистості на різних вікових етапах.
4. Поняття новоутворень та провідної діяльності кожного вікового періоду.

Рекомендована література:

1. Хрестоматія по возрастной и педагогической психологии / Под ред. И.Ильслова, Я.Ляудис. – М.: Изд-во МГУ
2. Немов Р.С. Психология. Кн.2. Психология образования./ Немов Р.С. – Москва: Владос, 2000 (1995, 1998).
3. Педагогічна психологія: Навч. посібник / За ред. Л.М.Проколієнко і Д.Ф.Ніколенка. – К.: Вища школа, 1991.
4. Педагогічна психологія: практикум / Ніжин: НДУ, 2009. – 225 с.
5. Педагогическая психология: Хрестоматия / Составители: Карандашев В.Н., Носова Н.В., Щепелина О.Н. – СПб.: Питер, 2006.
6. Костюк Г.С. О взаимоотношении воспитания и развития ребёнка / Костюк Г.С.// В кн.: Избр. психол. труды. – М.: Педагогика, 1988. – С.132-149.
7. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: Учебник./ Талызина Н.Ф. – М.: Академия, 1999 (1998).
8. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учебн. пособие. / Якунин В.А. – СПб.: Изд-во Михайлова: Полтус, 1998.

Семінарське заняття № 3

Поняття про навчання та його психологічні механізми.

1. Психологічна характеристика процесу навчання.
2. Психологічний аналіз дидактичних принципів навчання.
3. Особливості навчальної мотивації.
4. Фактори, що впливають на ефективність навчання.

Рекомендована література:

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація. Навчальний посібник./ Волкова Н.П. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. / Выготский Л.С. – М.: Педагогика, 1991.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология / Зимняя И.А. – М.: Логос, 2001.
4. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: практикум / Т.М.Лисянська. – К.: Каравела, 2009. – 224 с.
5. Лишин О.В. Педагогическая психология воспитания. / Лишин О.В. – М., 1997.
6. Мандель Б. Справочные материалы по педагогической психологии. / Мандель Б. – М.: Феникс, 2008.
7. Мандель Б. Педагогическая психология: ответы на трудные вопросы. / Б.Мандель - М.: Феникс, 2007.

Семінарське заняття № 4

Психологічні особливості та загальні закономірності процесу учіння.

1. Співвідношення процесів учіння та навчання.
2. Структура учіння.
3. Психологічні особливості процесу засвоєння знань, умінь і навичок.
4. Показники уміння вчитися.

Рекомендована література:

1. Педагогічна психологія: практикум / Ніжин: НДУ, 2009. – 225 с.
2. Педагогическая психология: Хрестоматия / Составители: Карандашев В.Н., Носова Н.В., Щепелина О.Н. – СПб.: Питер, 2006.
3. Приходько Ю.О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології: Навч. посібник. / Приходько Ю.О. – К.: НПУ, 1999.

4. *Психология педагогического взаимодействия. Учеб. пособие / Под ред. Я.Л.Коломинского. – СПб: Речь, 2007. – 240 с.*
5. *Реан А.А. Социальная педагогическая психология. / Реан А.А., Коломинский Я.Л. – СПб.: Питер, 2000.*
6. *Рувинский Л.И. Психология самовоспитания./ Рувинский Л.И., Соловьёв А.Е. – М., 1982.*
7. *Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: Учебник./ Талызина Н.Ф. – М.: Академия, 1999 (1998).*
8. *Якунин В.А. Педагогическая психология: Учебн. пособие. / Якунин В.А. – СПб.: Изд-во Михайлова: Полиус, 1998.*

Семінарське заняття № 5

Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя та вчителя.

1. Сутність, структура та функції педагогічної діяльності.
2. Спрямованість особистості педагога і типи педагогів.
3. Педагогічні здібності та якості педагогів.
4. Мотивація і продуктивність педагогічної діяльності у дошкільних та шкільних навчальних закладах.

Рекомендована література:

1. *Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия. Учебн. пособие. – М.: Междунар. педагогическая академия, 1998.*
2. *Акимова М.К. Индивидуальность учащегося и индивидуальный подход. / Акимова М.К., Козлова В.Т. – М.: Знание, 1993.*
3. *Баженов В.Г. Воспитание педагогически запущенных подростков. / Баженов В.Г. – Киев, 1986.*
4. *Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. Пер. с англ. / Бернс Р. – М., 1986.*
5. *Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник./ Бех І.Д. – К.,1998.*
6. *Выготский Л.С. Диагностика развития и педологическая клиника трудного детства / Выготский Л.С. // Собр. соч. в 6-и тт. – М.,1983. – Т.5.*
7. *Галузинский В.М. Индивидуальный подход в воспитании учащихся. / Галузинский В.М. – К.: Рад. школа, 1982.*
8. *Гуревич К.М. Индивидуально-психологические особенности школьников./ Гуревич К.М. – М.,1988.*
9. *Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. / Давыдов В.В. – М.: Педагогика, 1972.*
10. *Ильясов И.И. Структура процесса учения. / Ильясов И.И. – М.: Просвещение, 1986.*
11. *Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. / Кан-Калик В.А. – М., 1987.*

Семінарське заняття № 6

Основи професійно – педагогічного самовдосконалення

1. Культура педагогічного мовлення та зовнішності вчителя
2. Професійно-педагогічне самовдосконалення вчителя
3. Поняття про творчу лабораторію вчителя, шляхи, етапи, технологія створення.
4. Особистість педагога як об'єкт професійного самовдосконалення, його сутність, задачі, етапи. Система підвищення кваліфікації та неперервна освіта сучасного педагога.

Рекомендована література:

11. *Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.:Каравела, 2006. - 344с.*
12. *Возрастная и педагогическая психология: Учеб.пособие для студентов пед. ин-тов. / Под ред. А.В.Петровского. – М.: Просвещение, 1973.*
13. *Гурова Е.В.Психология развития и возрастная психология: Тесты: Учеб. пособие.-М.: Аспект Пресс, 2005. – 174 с.*
14. *Ительсон Л.Б. Лекции по современным проблемам психологии обучения. – Владимир, 1972.*
15. *Мартиненко С. М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи (навчально-методичний посібник) / С. М. Мартиненко // К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. – 264 с*
16. *Митник О.Я., Шпак В.І. Народження нестандартного уроку. – К., 1995. – 54 с.*
17. *Митник О.Я. Складові іміджу сучасного закладу освіти / О.Я. Митник //Почат. шк. — 2000. — № 7. – С. 51 – 54.*
18. *Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности // Вопр. психологии. – 1982. – №4.*
19. *Матюшкин А.М. Теоретические вопросы проблемного обучения // Хрестоматия по психологии. – М.: Просвещение, 1987.*
20. *Якиманская И.С. Знание и мышление школьника. – М., 1985.*

Семінарське заняття № 7

Складові іміджу сучасного закладу освіти

1. Зовнішні та внутрішні ознаки іміджу сучасного закладу освіти.
2. Шляхи розвитку індивідуальної і колективної творчості вчителів.
3. Менеджер з освіти (професія директора навчального закладу).
4. Управлінські функції директора навчального закладу.
5. Вибір і прийняття управлінського рішення.
6. Контроль як функція управління в умовах демократизації та гуманізації управління.

Рекомендована література:

1. *Митник О.Я. Складові іміджу сучасного закладу освіти / О.Я. Митник //Почат. шк. — 2000. — № 7. – С. 51 – 54.*
2. *Митник О.Я. Психологія навчання як цілісного творчого процесу / О.Я. Митник // Відкритий урок – 2005. – № 23–24. – С. 34 – 36.*

3. Митник О.Я. Як навчити дитину мистецтва мислення / Олександр Якович Митник. – К.: Початкова школа, 2006. – 104 с.
4. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. – М.: Просвещение, 1987.
5. Фридман Л.М. Педагогический опыт глазами психолога: Книга для учителя. – М., 1987.

4.3. Теми лабораторних занять

1. Методи педагогічної психології.

Рекомендована література:

1. Возрастная и педагогическая психология. Тексты / М.: Изд-во МГУ, 1992.
2. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: Учебник./ Талызина Н.Ф. – М.: Академия, 1999 (1998).
3. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учебн. пособие. / Якунин В.А. – СПб.: Изд-во Михайлова: Полиус, 1998.
4. Педагогічна психологія: практикум / Ніжин: НДУ, 2009. – 225 с.

2. Психологія учбової діяльності. Учіння як процес і як діяльність.

Рекомендована література:

1. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учебн. пособие. / Якунин В.А. – СПб.: Изд-во Михайлова: Полиус, 1998.
2. Битякова М. Р. «Организация психологической работы в школе» / М. Р. Битякова – М.: Совершенство, 1997. – 298с.
3. Бондаревский В.Б. Воспитание интереса к знаниям / В. Б. Бондаревский. - М., 1985.
4. Брушлинский А.В. Субъект: мышление, учение, воображение / Брушлинский А. В.. - М., 1996.
5. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. – К. : Рад. шк., 1976. – 269с.

3. Психологія навчання.

Рекомендована література:

1. Немов Р.С. Психология. Кн.2. Психология образования./ Немов Р.С. – Москва: Владос, 2000 (1995, 1998).
2. Акимова М.К. Индивидуальность учащегося и индивидуальный подход. / Акимова М.К., Козлова В.Т. – М.: Знание, 1993.
3. Баженов В.Г. Воспитание педагогически запущенных подростков. / Баженов В.Г. – Киев, 1986.
4. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. Пер. с англ. / Бернс Р. – М., 1986.

Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник./ Бех І.Д. – К.,1998.

4. Сутність і завдання психології виховання.

Рекомендована література:

1. Костюк Г.С. О взаимоотношении воспитания и развития ребёнка / Костюк Г.С.// В кн.: Избр. психол. труды. – М.: Педагогика, 1988. – С.132-149.
2. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения. Кн. Для учителя. / Добрович А.Б. – М.: Просвещение, 1987.
3. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка. – Х. : НФаУ, 2011. – 132 с.

Киричук О. В. Діалог у контексті педагогічної взаємодії / О. В. Киричук ; за ред. В. В. Андрієвської, Г. О. Балла, А. Г. Волиня та ін // Діалогічна взаємодія у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: Книга для вчителя. – К. : ІЗМН, 1997. – 301 с.

5. Вміння самостійно вчитися як інтегральна якість особистості.

Рекомендована література:

5. Рувинский Л.И. Психология самовоспитания./ Рувинский Л.И., Соловьёв А.Е. – М., 1982.
6. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: Учебник./ Талызина Н.Ф. – М.: Академия, 1999 (1998).
7. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. Пер. с англ. / Бернс Р. – М., 1986.

Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник./ Бех І.Д. – К.,1998.

6. Психологія педагогічної діяльності.

Рекомендована література:

8. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А.В. Петровского. - М., 1979.
9. Выготский Л.С. Диагностика развития и педологическая клиника трудного детства / Выготский Л.С. // Собр. соч. в 6-и тт. – М.,1983. – Т.5.
10. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собр. соч.: В 6 т. – М. : Педагогика. – 1989. – Т. 4. – 432 с.
11. Вершиловский С. Г. Личность, семья, школа (проблемы социализации учащихся). / С. Г. Вершиловский, И. Димура, Н. В. Зубрицкая – СПб.: Речь, 1996. – 220с.
12. Галузинский В.М. Индивидуальный подход в воспитании учащихся. / Галузинский В.М. – К.: Рад. школа, 1982.
13. Годовникова Л. Сотрудничество учителя и психолога: преодоление школьной тревожности у учащихся группы риска / Л. Годовникова // Начальная школа. – 2004. - № 12. – С. 57 – 60.

4.4. Організація самостійної роботи студентів

Завдання для самостійної роботи студентів

Теоретичний блок

1. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі методів педагогічної психології.
2. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі спостереження як метод педагогічної психології.
3. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі використання бесіди як метода педагогічної психології.
4. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі використання аналізу продуктів дитячої діяльності як методу педагогічної психології.
5. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі застосування різних методів виховання у педагогічній практиці.
6. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі психологічного аналізу вчинку дітей різного віку.
7. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі вихованості підростаючої особистості.
8. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі впливу особливостей сімейного виховання дітей різного віку.
9. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі впровадження різних форм навчання.
10. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі психологічного аналізу уроку.
11. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі оптимізації спілкування педагога з дітьми різного віку.
12. Відібрати з фахового журналу та проаналізувати статті за рік по проблемі самовдосконалення (самовиховання) особистості протягом життя.

Практичний блок

1. Провести, записати та проаналізувати спостереження за поведінкою дітей на вибір:
 - різного віку;
 - ситуації спілкування з ровесниками, з рідними дорослими, з сторонніми дорослими;
 - ситуації виконання продуктивної діяльності самостійно або разом з іншими дітьми / дорослими.
2. Підготувати та провести бесіду з дітьми на вибір:
 - різного віку;
 - різної тематики (пізнавальні інтереси, стосунки з однолітками, з педагогами, з батьками, життєві цінності тощо).
 Зробити письмовий аналіз проведеної бесіди.
3. Виконати практичні завдання за переліком:
 - проаналізувати причини ситуації, що склалася;
 - проаналізувати психологічні особливості учасників ситуації;
 - запропонувати варіанти вирішення проблемної ситуації.
4. Діагностика стану розвитку професійних умінь та якостей особистості вчителя. Професіограма вчителя.
5. Скласти програму власного професійно-педагогічного самовдосконалення.
6. Систематизувати діагностичні методики, спрямовані на виявлення стану розвитку професійно-значущих якостей вчителя (психолога).

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності.

№ з/п	Назва теми	Форми звітності	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	Конспект лекцій	5
2.	Підготовка до семінарських занять, (теоретичний блок).	Виступи, опрацювання літератури.	10
3.	Підготовка доповідей, рефератів.	Доповіді	10
4.	Письмові завдання (практичний блок).	Творчі роботи	15
5.	Підготовка до модульного контролю	Відповіді на питання модульного контролю	60
	Разом		100

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю – модульні контрольні роботи.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК № 1

«Педагогічна психологія як самостійна наука»

1. Які твердження не є вірними?

- а) педагогічна психологія – це самостійна наука
- б) педагогічна психологія – це галузь педагогіки;**
- в) педагогічна психологія – це галузь психології;
- г) у педагогічній психології досліджують методи навчання та виховання.

2. **Оберіть одне з наведених тверджень, що не розкриває предмет педагогічної психології?**

- а) навчально-виховний процес як єдність учбової та педагогічної діяльностей;
- б) психічний розвиток особистості під впливом навчання і виховання;
- в) психічний розвиток учнів та вихованців як умова педагогічного процесу;**
- г) психологічні закономірності засвоєння людиною соціального досвіду в навчально-виховному процесі.

3. **Як Стенлі Холл на початку ХХ століття запропонував назвати комплексну науку про**

розвиток дитини?

- а) педагогічна психологія;
- б) педологія;**
- в) дитяча психологія;
- г) психологія розвитку.

4. **Доповніть речення: «_____вперше застосував термін «педагогічна психологія»».**

5. **Що з названого складає структуру педагогічної психології за змістом?**

- а) психологія вчителя;**
- б) психологія учіння;
- в) психологія навчання;**
- г) психологія виховання.

6. **Хто є об'єктом психолого-педагогічних досліджень у дитячій психології?**

- а) дошкільники;**
- б) молодші школярі;**
- в) підлітки;
- г) юнаки та юнки.

7. **У зв'язку з якими процесами педагогічна психологія вивчає закономірності формування**

особистісних якостей та характеру вихованця?

- а) навчання;
- б) виховання;**
- в) самоосвіта;
- г) самовиховання.

8. **Доповніть речення: «Процес _____**

розвитком дитини внаслідок цілеспрямованого навчання і виховання.

відбувається паралельно з психічним

9. **Кого вважають засновником української та російської педагогічної психології?**

- а) Олександра Лазурського;
- б) Петра Каптерева;

в) Антона Макаренка;

г) Костянтина Ушинського.

10. **Ким вважали себе вітчизняні дослідники дитячої психології Лев Виготський та Павло**

Блонський?

- а) психологами;
- б) педагогами;
- в) педологами;**
- г) і психологами, і педагогами.

11. **Хто у ХІХ столітті рекомендував вчителю враховувати, що розуміння дитини відбувається через її реальні дії з предметами, тобто, що дитина спершу робить, а потім розуміє?**

- а) Памфіл Юркевич;**
- б) Данііл Ельконін;
- в) Ян Амос Коменський;
- г) Костянтин Ушинський.

12. **Визначіть, кому із вчених належать названі ідеї та відкриття:**

Ідеї та відкриття	Вчені:
а) загальна та інтегральна обдарованість дитини, закони усвідомлення;	а) Олександр Лазурський
б) психологічні механізми формування моральної духовності дитини;	б) Павло Блонський

в) природний експеримент як метод дослідження психіки школярів;	в) Едуард Клапаред
г) вікова психологія – це складова частина педології.	г) Костянтин Ушинський

13. *Оберіть ті завдання, які вирішує педагогічна психологія?*

- а) дослідження розвитку особистості в період дитинства;
- б) висування психологічних вимог до підручників;**
- в) вивчення особливостей педагогічного спілкування;
- г) встановлення критеріїв розумового розвитку.

14. *Знання яких галузей психології лежать в основі організації психолого-педагогічних досліджень?*

- а) вікова психологія;**
- б) психогенетика;
- в) психологія спілкування;
- г) психологія розвитку.

15. *Які емпіричні методи прийнято вважати основними в педагогічній психології?*

- а) спостереження;**
- б) опитування;
- в) тестування;
- г) експеримент.

16. *Який емпіричний метод майже ніколи не застосовується у педагогічній психології? Чому?*

- а) невключене спостереження;
- б) включене спостереження;
- в) лабораторний експеримент;**
- г) моделюючий експеримент.

17. *На визначення рівня яких показників спрямоване тестування учнів у педагогічній психології?*

- а) навченість;**
- б) навчальність;
- в) навчальна успішність;
- г) вихованість.

18. *Який з методів тестування застосовують тільки в педагогічній психології?*

- а) проєктивне тестування;
- б) тестування з дозованою допомогою;**
- в) тестування за допомогою «шкал розумового розвитку»;
- г) тестування за допомогою тестів досягнень.

19. *У чому полягає специфіка психолого-педагогічного експерименту?*

- а) наявність програми дослідження;
- б) довготривалість;
- в) наявність розвивальної мети;**
- г) наявність контрольної групи досліджуваних.

20. *Назвіть автора відомого у педагогічній психології твердження: «Якщо педагогіка хоче виховати особистість у всіх відношеннях, то вона повинна, насамперед, вивчити її теж у всіх відношеннях».*

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК № 2 «Психологія навчання і виховання»

1. *Як називається процес і результат набуття людиною індивідуального досвіду в процесі вікового розвитку?*

- а) учіння;
- б) учбова діяльність;
- в) научіння;**
- г) навчання.

2. *Доповніть речення: «У педагогічній психології _____ називається групова діяльність, в якій вчитель виконує педагогічні завдання, а учень – учбові».*

3. *Як називається процес засвоєння індивідом способів діяльності, результатом якого є засвоєні знання, сформовані вміння та навички, а також особистісні зміни?*

- а) учіння;**
- б) научіння;
- в) научуваність;
- г) навченість.

4. *До якої форми належить навчання, коли вчитель створює на уроці ситуацію, що викликає в учня суперечності між засвоєними і новими знаннями та між умовами і вимогами до вирішення учбової задачі?*

- а) програмоване;
- б) алгоритмізоване;
- в) розвиваюче;**

г) проблемне.

5. *До якої групи мотивів учіння належить мотив, що виражається у зверненні учня до вчителя за додатковою інформацією з метою вирішення учбової задачі на уроці засвоєння нових знань?*

- а) широкі соціальні;
- б) широкі пізнавальні;
- в) мотиви соціального співробітництва;
- г) мотиви самоосвіти.

6. *Які особливості розумової діяльності учня свідчать про його знижену навчальність?*

- а) інертність;
- б) гнучкість;
- в) нестійкість;
- г) самостійність.

7. *Які типи учнів можна класифікувати за результатами учбової діяльності?*

- а) важковиховувані;
- б) талановиті;
- в) невстигаючі;
- г) встигаючі.

8. *Оберіть одне з визначень, що найчіткіше та найповніше розкриває психологічний зміст поняття «самостійна робота учнів»:*

- а) виконання учнями учбових завдань на уроці або домашнього завдання без допомоги вчителя чи батьків;
- б) форма контролю засвоєних знань та сформованих вмій і навичок учнів, що полягає в індивідуальному вирішенні ними учбових завдань на уроці;
- в) робота невстигаючих учнів над пошуком додаткової інформації з метою розширення своїх знань з певного навчального предмета;
- г) наслідок правильно організованої учбової діяльності, що мотивує учнів до свідомого продовження, розширення та поглиблення її у вільний час.

9. *Уявіть, що ви – шкільний психолог, якому доручили провести психологічний аналіз уроку. Встановіть правильну послідовність завдань в орієнтовній програмі аналізу уроку засвоєння нових знань:*

- а) відслідкувати рівень активності учнів в процесі актуалізації попереднього досвіду;
- б) надати рекомендації вчителю щодо оптимізації застосування виховних впливів протягом уроку;
- в) відслідкувати емоційний стан учнів в процесі первинного засвоєння нових знань з усного викладу вчителя;
- г) встановити наявність (відсутність) емоційного насичення у поясненнях вчителя в процесі практичного підкріплення уже поданого матеріалу;
- д) встановити рівень готовності робочого місця учнів до уроку.

10. *Уявіть, що ви – шкільний психолог і вам доручили провести психологічне спостереження на уроці. Мета спостереження – проаналізувати поведінку першокласника з ознаками гіперактивності. Встановіть правильну послідовність деяких ваших подальших дій:*

- а) індивідуальна бесіда з класоводом щодо рівня успішності та особливостей поведінки досліджуваного учня у ситуаціях індивідуальної та групової роботи в класі;
- б) надання рекомендацій вчителю щодо психологічних особливостей застосування індивідуального підходу до учня на уроці;
- в) індивідуальна чи групова бесіда з батьками з метою отримання інформації щодо особливостей розвитку та виховання досліджуваного учня до вступу у школу;
- г) попередження класовода про необхідність проведення спостереження на його уроці, надання йому попередніх інструкцій та рекомендацій;
- д) фіксація особливостей поведінки учня в ситуаціях виконання учбових завдань.

11. *Яке із запропонованих визначень поняття «виховання» стосується педагогічної психології?*

- а) система виховних заходів, спрямованих на всебічний та гармонійний розвиток особистості;
- б) цілеспрямований процес формування особистості;
- в) процес впливу природних та соціальних чинників, що формують особистість організовано та стихійно;
- г) процес передачі суспільного досвіду, спрямованого на формування особистості.

12. *Оберіть ті завдання, які вирішує психологія виховання?*

- а) розробка методів виховання;
- б) вивчення психологічних механізмів формування особистості;
- в) дослідження стихійних впливів на розвиток особистості;
- г) дослідження проблеми управління процесом виховання.

13. *Хто є суб'єктами процесу виховання дошкільника? Оберіть найбільш повну відповідь серед запропонованих варіантів:*

- а) вчителі й батьки;
- б) дитина (вихованець) і батьки;
- в) вихователі й батьки;
- г) вихователі, батьки й дитина.

14. *Як називаються організовані впливи, за допомогою яких одні люди (вихователі) впливають на інших (вихованців) з метою сформувати у них певні психологічні якості та форми поведінки?*

- а) механізми виховання;
- б) форми виховання;

в) методи виховання;

г) прийоми виховання.

15. **Як називаються методи виховання, спрямовані на зміну системи знань людини?**

а) когнітивні;

б) емоційні;

в) поведінкові;

г) навчальні.

16. **Який механізм виховання полягає у цілеспрямованому впливі на емоційну сферу людини?**

а) зараження;

б) навіювання;

в) переконування;

г) наслідування.

17. **Доповніть речення: «Основним критерієм оцінки рівня вихованості особистості у педагогічній психології є _____».**

18. **Який вік є сензитивним для розвитку довільної моральної саморегуляції особистості?**

а) молодший дошкільний вік;

б) середній дошкільний вік;

в) старший дошкільний вік;

г) молодший шкільний вік.

19. **Який стиль сімейного виховання передбачає непрогнозований перехід від одного стилю ставлення до дитини до іншого?**

а) ліберальний;

б) авторитарний;

в) нестійкий;

г) потуральний.

20. **Який тип акцентуації характеру підлітка може бути наслідком неправильного виховання в сім'ї, коли дитина була сімейним кумиром (потуральна гіперпротекція)?**

а) шизоїдний;

б) істероїдний;

в) нестійкий;

г) циклоїдний.

ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК № 3

«Психологія особистості педагога»

1. **Знайдіть спільне та відмінне у поняттях «вчитель», «вихователь» та «педагог». Скористайтесь такими психологічними критеріями порівняння: мета діяльності, методи досягнення мети, кінцевий результат діяльності, вимоги до особистості. Яке з даних понять є ширшим за інші?**

2. **Як називається особистісна орієнтація педагога на вихованців та учнів як на суб'єктів з правом на самовираження, самореалізацію та свободу поведінки?**

а) демократичний стиль педагогічної діяльності;

б) гуманістична спрямованість особистості педагога;

в) індивідуальний підхід педагога до навчання та виховання;

г) особистісно-зорієнтований підхід до навчання та виховання.

3. **Що є структурними компонентами педагогічної майстерності (за І.Зазюном)?**

а) професійні знання;

б) педагогічні здібності;

в) педагогічна техніка;

г) гуманістична спрямованість.

4. **Як називаються дії педагога, що співвідносяться з функціями його педагогічної діяльності?**

а) вчинки педагога;

б) поведінка педагога;

в) педагогічні здібності;

г) педагогічні уміння.

5. **Як називається система добре відпрацьованих педагогічних навичок та вмінь?**

а) педагогічна майстерність;

б) педагогічна техніка;

в) професійна компетентність педагога;

г) педагогічна діяльність.

6. **Який тип особистісної спрямованості педагога сприяє досягненню найвищих результатів у педагогічній діяльності (Н.Кузьміна)?**

а) істинно педагогічна спрямованість;

б) формально педагогічна спрямованість;

в) хибна педагогічна спрямованість.

7. **Що включає в себе стиль педагогічної діяльності?**

а) стиль педагогічного управління;

б) стиль педагогічного спілкування;

- в) стиль саморегуляції поведінки педагога;
- г) когнітивний стиль педагога.

8. У якому стилі педагогічної діяльності вчитель розглядає учня як об'єкт педагогічного впливу?

- а) авторитарному;
- б) демократичному;
- в) ліберальному.

9. **Оберіть одне з визначень, що найчіткіше та найповніше розкриває зміст поняття «педагогічне спілкування вчителя» :**

- а) процес передачі учням навчальної інформації з метою реалізації учбових задач;
- б) обмін інформацією між учнем і вчителем, що має навчаючий вплив;
- в) навчальна та виховуюча взаємодія між вчителем та учнем в процесі обміну предметною інформацією;
- г) взаємодія між вчителем і учнем на уроці та в позаурочний час.

10. **До якого стилю педагогічного спілкування належить спілкування вчителя, що відзначається його щирим інтересом до особистості учня, ставленням до нього з повагою та відкритістю до контактів (за В.Кан-Каліком)?**

- а) «спільна творчість»;
- б) «дружня прихильність»;
- в) «загравання»;
- г) «залякування»;

11. **Доповніть речення: «Педагогічні здібності, що полягають у психологічній спостережливості та здатності проникати у внутрішній світ особистості учня та вихованця (за В.Крутецьким) це _____».**

12. **До якої групи педагогічних здібностей належить педагогічна уява?**

- а) прогностичні здібності;
- б) організаторські здібності;
- в) перцептивні здібності;
- г) дидактичні здібності.

13. **У чому полягають авторитарні педагогічні здібності вчителя?**

- а) у авторитарному стилі педагогічного спілкування;
- б) у авторитарному стилі педагогічної діяльності ;
- в) у здобуванні авторитету серед учнів на основі емоційно-вольового впливу;
- г) у здобуванні авторитету серед учнів на основі знання предмету.

14. **Як називаються педагогічні здібності до певної галузі знань?**

- а) наукові;
- б) дидактичні;
- в) емпіричні;
- г) академічні.

15. **Доповніть речення: «педагогічні здібності, що полягають у ясному та чіткому висловлюванні своїх думок за допомогою мовлення та невербальних засобів називаються _____».**

16. **Розподіліть педагогічні здібності за двома групами (за Н.Кузьміною). Варіанти відповідей зафіксуйте у другому стовпчику таблиці:**

- а) педагогічний такт;
- б) педагогічне мислення;
- в) педагогічне цілепокладання;
- г) педагогічна рефлексія;
- д) педагогічне спілкування.

Проективно-гносичні педагогічні здібності:	
Рефлексивно-перцептивні педагогічні здібності:	

17. **Як називається почуття міри педагога у застосуванні ним виховних впливів?**

- а) педагогічна майстерність;
- б) педагогічний такт;
- в) самоконтроль у педагогічній діяльності;
- г) педагогічна рефлексивність.

18. **Що з названого належить до професійної «Я-концепції» педагога?**

- а) реальне «Я» особистості педагога;
- б) ідеальне «Я» особистості педагога;
- в) професійна самооцінка;
- г) професійні мотиви та цілі.

19. **Порівняйте запропоновані педагогічні уміння вчителя та обґрунтуйте труднощі у їхній реалізації (за А.Марковою):**

- вміння зрозуміти позицію учня;
- вміння прийняти точку зору учня;
- вміння підтримувати однакове ставлення до всіх дітей;
- вміння впливати на поведінку, вчинки, мотиви та цілі учня;

- вміння опосередковано впливати на учня.
20. *Наведіть приклади до власних відповідей у формі педагогічних ситуацій.*

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

екзамен

Питання до екзамену

1. Предмет і завдання педагогічної психології
2. Структура педагогічної психології
3. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.
4. Проблеми сучасної педагогічної психології.
5. Сучасні погляди на історію педагогічної психології.
6. Розвиток педагогічної психології у другій половині XIX ст. – поч. XX ст.
7. Розробка проблем педагогічної психології вченими другої половини XX ст.
8. Внесок українських вчених у розвиток сучасної педагогічної психології.
9. Особливості використання методів у педагогічній психології.
10. Поняття вікової норми.
11. Використання неекспериментальних методів.
12. Діагностичні методи у педагогічній психології.
13. Особливості використання експериментальних методів.
14. Формувальний експеримент у педагогічній психології.
15. Етапи психолого-педагогічного дослідження.
16. Психологічне поняття про навчання. Навчання і розвиток.
17. Психологічні механізми навчання.
18. Психологічна характеристика традиційної форми навчання.
19. Психологічна характеристика проблемного навчання.
20. Психологічна характеристика розвиваючого навчання.
21. Психологічна характеристика програмованого навчання.
22. Психологічні основи змісту навчання.
23. Психологічні та психофізіологічні вимоги до організації навчального процесу.
24. Поняття про навічання. Види навічання.
25. Увічання як процес і як діяльність.
26. Структура учбової діяльності.
27. Мотиваційний компонент учбової діяльності.
28. Характеристика учбових дій у структурі учбової діяльності дітей дошкільного віку.
29. Характеристика учбових дій у структурі учбової діяльності дітей молодшого шкільного віку.
30. Характеристика учбових дій у структурі учбової діяльності дітей підліткового та раннього юнацького віку.
31. Навчальність як важлива характеристика суб'єктів учбової діяльності.
32. Віковий та індивідуальний підхід в учінні.
33. Вміння вчитися самостійно як якість особистості.
34. Психологічні фактори успішності в учінні.
35. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
36. Індивідуальний стиль діяльності педагога.
37. Психологія педагогічного оцінювання.
38. Психологічний аналіз уроку.
39. Психологія педагогічних здібностей та умінь
40. Цілі і завдання психології виховання.
41. Рушійні сили та джерела становлення і розвитку особистості.
42. Психологічна характеристика методів виховання.
43. Психологічні механізми виховання.
44. Поняття і критерії вихованості особистості.
45. Віковий фактор вихованості особистості.
46. Індивідуальний підхід до дитини в процесі виховання.
47. Сутність особистісно-орієнтованого виховання.
48. Психологічне визначення вчинку. Психологічний аналіз вчинку.
49. Психологія роботи з проблемними дітьми.
50. Психологія педагогічного спілкування.
51. Характеристика стилю педагогічного спілкування.
52. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Структура педагогічних здібностей.
53. Характеристика основних педагогічних умінь.
54. Психологічна характеристика педагогічного такту.
55. Вплив Я-концепції педагога на його професійне спілкування.
56. Виховання і самовиховання – дві сторони єдиного процесу.
57. Цілі самовиховання.
58. Організація самовиховання.
59. Роль дорослого у формуванні потреби у самовихованні.
60. Психологічні механізми подолання шкідливих звичок.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

1. Бочелюк В.Й. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. / Бочелюк В.Й., Зарицка В.В. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 248 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Просвіта, 2001 (2005).
3. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник./ Власова О.І. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
4. Возрастная и педагогическая психология. Тексты / М.: Изд-во МГУ, 1992.
5. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація. Навчальний посібник./ Волкова Н.П. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
6. Выготский Л.С. Педагогическая психология. / Выготский Л.С. – М.: Педагогика, 1991.
7. Зимняя И.А. Педагогическая психология / Зимняя И.А. – М.: Логос, 2001.
8. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: практикум / Т.М.Лисянська. – К.: Каравела, 2009. – 224 с.
9. Лишин О.В. Педагогическая психология воспитания. / Лишин О.В. – М., 1997.
10. Мандель Б. Справочные материалы по педагогической психологии. / Мандель Б. – М.: Феникс, 2008.
11. Мандель Б. Педагогическая психология: ответы на трудные вопросы. / Б.Мандель - М.: Феникс, 2007.
12. Немов Р.С. Психология. Кн.2. Психология образования./ Немов Р.С. – Москва: Владос, 2000 (1995, 1998). Педагогічна психологія: Навч. посібник / За ред. Л.М.Проколієнко і Д.Ф.Ніколенка. – К.: Вища школа, 1991.
13. Педагогічна психологія: практикум / Ніжин: НДУ, 2009. – 225 с.
14. Педагогическая психология: Хрестоматия / Составители: Карандашев В.Н., Носова Н.В., Щепелина О.Н. – СПб.: Питер, 2006.
15. Приходько Ю.О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології: Навч. посібник. / Приходько Ю.О. – К.: НПУ, 1999.
16. Психология педагогического взаимодействия. Учеб. пособие / Под ред. Я.Л.Коломинского. – СПб: Речь, 2007. – 240 с.
17. Реан А.А. Социальная педагогическая психология. / Реан А.А., Коломинский Я.Л. – СПб.: Питер, 2000.
18. Рувинский Л.И. Психология самовоспитания./ Рувинский Л.И., Соловьёв А.Е. – М., 1982.
19. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: Учебник./ Талызина Н.Ф. – М.: Академия, 1999 (1998).
20. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учебн. пособие. / Якунин В.А. – СПб.: Изд-во Михайлова: Полиус, 1998.

Допоміжна

1. Акимова М.К. Индивидуальность учащегося и индивидуальный подход. / Акимова М.К., Козлова В.Т. – М.: Знание, 1993.
2. Баженов В.Г. Воспитание педагогически запущенных подростков. / Баженов В.Г. – Киев, 1986.
3. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. Пер. с англ. / Бернс Р. – М., 1986.
4. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник./ Бех І.Д. – К., 1998.
5. Битякова М. Р. «Организация психологической работы в школе» / М. Р. Битякова – М.: Совершенство, 1997. – 298с.
6. Бондаревский В.Б. Воспитание интереса к знаниям / В. Б. Бондаревский.- М., 1985.
7. Брушлинский А.В. Субъект: мышление, учение, воображение / Брушлинский А. В.. - М., 1996.
8. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. – К. : Рад. шк., 1976. – 269с.
9. Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия. Учебн. пособие. – М.: Междунар. педагогическая

- академія, 1998.
10. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А.В. Петровского. - М., 1979.
 11. Выготский Л.С. Диагностика развития и педологическая клиника трудного детства / Выготский Л.С. // Собр. соч. в 6-и тт. – М., 1983. – Т.5.
 12. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собр. соч.: В 6 т. – М. : Педагогика. – 1989. – Т. 4. – 432 с.
 13. Вершловский С. Г. Личность, семья, школа (проблемы социализации учащихся). / С. Г. Вершловский, И. Димура, Н. В. Зубрицкая – СПб.: Речь, 1996. – 220с.
 14. Галузинский В.М. Индивидуальный подход в воспитании учащихся. / Галузинский В.М. – К.: Рад. школа, 1982.
 15. Годовникова Л. Сотрудничество учителя и психолога: преодоление школьной тревожности у учащихся группы риска / Л. Годовникова // Начальная школа. – 2004. - № 12. – С. 57 – 60.
 16. Гуревич К.М. Индивидуально-психологические особенности школьников./ Гуревич К.М. – М., 1988.
 17. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. / Давыдов В.В. – М.: Педагогика, 1972.
 18. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения. Кн. Для учителя. / Добрович А.Б. – М.: Просвещение, 1987.
 19. Захаров А. И. Предупреждение отклонений в поведении ребёнка. / Захаров А. И. – СПб., 1997. – 135с.
 20. Ильясов И.И. Структура процесса учения. / Ильясов И.И. – М.: Просвещение, 1986.
 21. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. / Кан-Калик В.А. – М., 1987.
 22. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка. – Х. : НФаУ, 2011. – 132 с.
 23. Киричук О. В. Діалог у контексті педагогічної взаємодії / О. В. Киричук ; за ред. В. В. Андрієвської, Г. О. Балла, А. Г. Волинця та ін // Діалогічна взаємодія у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: Книга для вчителя. – К. : ІЗМН, 1997. – 301 с.
 24. Коберник Г. Соціалізація особистості молодшого школяра в умовах навчального середовища [Електронний ресурс] / Г. Коберник. – Режим доступу : http://gkobernik.at.ua/load/socializacija_osobistosti_molodshogo_shkoljara_v_umovakh_navchalnogo_seredovishha/1-1-0-14.
 25. Коломинский Я. Л. Психология педагогического взаимодействия / Я. Л. Коломинский. – СПб. : Речь, 2007. – 240 с.
 26. Корекційна робота психолога / упоряд. О. Плавник. – К.: Шкільний світ, 2002. – 112с.
 27. Костюк Г.С. О взаимоотношении воспитания и развития ребёнка / Костюк Г.С.// В кн.: Избр. психол. труды. – М.: Педагогика, 1988. – С.132-149.
 28. Костюк П.С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості . / Г.С. Костюк/ За ред. Л.М. Проколієнко. – К.: Рад школа, 1989.
 29. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи : монографія / Т. В. Кравченко. – К. : Фенікс, 2009. – 416 с.
 30. Крыжановская Л. Психолого-педагогическая реабилитация подростков: пособие для психологов и педагогов. / Крыжановская Л. – М.: Владос, 2008.
 31. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. / Максименко С.Д. – К.: НДПУ, 1990.
 32. Маркова А.К. Формирование мотивации учения. / Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. – М.: Просвещение, 1990.
 33. Маркова А.К. Психология труда учителя. / Маркова А.К. – М., 1993.
 34. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя. / Митина Л.М. – М., 1998.
 35. Мясищев В. М. Психология взаимоотношений: Выбранные труды / В. М. Мясищев; под ред. О. О. Бодалева. – М. : Модэк МПСИ, 2004. – 160 с.
 36. Натанзон Э.Ш. Психологический анализ поступков ученика. / Натанзон Э.Ш – М., 1991.
 37. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования. / Овчарова Р.В. – М.: ТЦ «Сфера», 2000.
 38. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности. / Орлов Ю.М. – М., 1991.
 39. Основы психологии: Практикум / Сост. Л.Д.Столяренко. – Ростов н/Д: Феникс, 2001.
 40. Отстающие в учении школьники: Проблемы психического развития. – М., 1986.
 41. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: Учебн. пособие / Под ред. А.А.Крылова, С.А.Маничева. – М., 2000.
 42. Психология развивающейся личности. Под ред. А.В.Петровского. – М., 1987.
 43. Рябовол Т. А. Окремі аспекти соціально-психологічної корекції молодших школярів звикривленнями у розвитку емпатії / Т. А. Рябовол // Молодий вчений. – 2014. – № 2 (05). – С. 124–127
 44. Савчин М. В. Вікова психологія : навчальний посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
 45. Седих К. В. Психологія взаємодії систем: «сім'я і освітні інституції» : монографія / К. В. Седих. – Полтава : Довкілля, 2008. – 260 с.
 46. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К. : Вища школа, 2004. – 335 с.
 47. Сікорська Л. Б. Деякі аспекти проблем розвитку дітей молодшого шкільного віку / Л. Б. Сікорська // Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології: зб. наук. праць за матеріалами Міжнар. наук. конф., присвяченої 35-річчю наукової та педагогічної діяльності академіка С. Д. Максименка. – К. : Міленіум, 2002. – Т. 2. – С. 241–244.

48. Сікорська Л. Особистість молодшого школяра в соціальному середовищі: вплив взаємодії «сім'я – школа» на поведінку дитини / Л. Б. Сікорська ; за наук. ред. С.Л. Грабовська // Психологічні студії Львівського університету: зб. наук. праць. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – Вип. 1. – С. 300–304.
49. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 360с.
50. Степанов В.Г. Индивидуальный подход к трудным школьникам: Психолого-педагогические проблемы: Учеб. пособие. / Степанов В.Г. – М.: Просвещение, 1995.
51. Трудный подросток: Причины и следствия / Под ред. В.А.Татенко. – Киев, 1985.
52. Хрестоматия по педагогической психологии: Учебн. Пособие / Сост. А.И.Красило и А.П.Новгородцева. – М.: Междунар. педагогическая академия, 1995.
53. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии / Под ред. И.Ильясова, Я.Ляудис. – М.: Изд-во МГУ,
54. Чепелева Н.В. Психологічна культура майбутнього вчителя./ Чепелева Н.В. – К.: Просвіта, 1989.
55. Шаталова Т.И. Активизация учения школьников./ Т.И. Шаталова. – М., 1982, - с. 55.
56. Шевчук В. В. Міжособистісний комунікативний простір [Електронний ресурс] / В. В. Шевчук. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/3473/97/>.
57. Яценко Т.С. Социально-психологическое обучение в подготовке будущих учителей. / Яценко Т.С. – К.: Просвіта, 1987.

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__н.р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.

Теми	Педагогічна психологія як наука, її методи	Проблеми психічного розвитку особистості в умовах навчання і виховання.	Поняття про навчання та його психологічні механізми	Психологічні особливості та загальні закономірності процесу учіння	Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя та вчителя.	Основи професійно – педагогічного самовдосконалення	Складові іміджу сучасного закладу освіти
Лабораторні заняття	6	4	4	4	4	10	
Дати							
Теми	Методи педагогічної психології	Психологія учбової діяльності. Учіння як процес і як діяльність	Психологія навчання	Сутність і завдання психології виховання	Вміння самостійно вчитися як інтегральна якість особистості	Психологія педагогічної діяльності	
Самостійна робота	Підготовка до семінарських та лабораторних робіт №1. Виконання інших завдань передбачених у п.4.4. даної програми. Підготовка до модульного контролю №1.	Підготовка до семінарських та лабораторних робіт №2-4. Виконання інших завдань передбачених у п.4.4. даної програми. Підготовка до модульного контролю №2.			Підготовка до семінарських та лабораторних робіт № 5-6. Виконання інших завдань передбачених у п.4.4. даної програми. Підготовка до модульного контролю №3.		

Поточний контроль	<i>Поточний контроль:</i> усні відповіді на семінарському занятті. Тестові завдання <i>модульного контролю №1.</i>	<i>Поточний контроль:</i> усні відповіді на семінарських та лабораторних заняттях; усний захист доповідей на лабораторних заняттях. Тестові завдання <i>модульного контролю №2.</i>	<i>Поточний контроль:</i> усні відповіді на семінарських та лабораторних заняттях; усний захист рефератів, доповідей на лабораторних заняттях. Тестові завдання <i>модульного контролю №3.</i>
Підсумковий контроль	Залік		